

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 39/2010 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om främjande av sjukpensionä- rers återgång i arbete

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 16 november 2010 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete (RP 255/2010 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- äldre regeringssekreterare Juha Rossi, social- och hälsovårdsministeriet
- förmånschef Marja-Leena Seppälä, Folkpensionsanstalten

- chef för juridiska ärenden Aino Lassila, Pensionsskyddscentralen
- handikappolitisk sekreterare Terttu Manelius, Handikappforum rf
- ekonomisk expert Ilkka Kaukoranta, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- juridisk ombudsman Harri Hellstén, Företagarna i Finland
- jurist Heli Puura, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf.

Dessutom har Finlands näringsliv lämnat skriftligt utlåtande.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete ändras. Maximibeloppet av de arbetsinkomster som får intjänas vid sidan av invalid- eller sjukpensionen höjs. Den nya inkomstgränsen föreslås ligga på samma nivå som den garantipension som betalas från ingången av mars 2011.

Inkomstgränsens belopp binds till folkpensionsindexet. Räknat enligt indexnivån 2011 skulle inkomstgränsen vara 687,74 euro per månad. Om inkomstgränsen överskrids, blir inva-

lid- eller sjukpensionen vilande på samma sätt som enligt det nuvarande systemet. Lagen gäller invalid- och sjukpensioner enligt både arbetspensionslagarna och folkpensionslagen. Lagen tillämpas också på garantipensioner som beviljats som invalid- eller sjukpension.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2011 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 mars 2011 och gälla till utgången av 2013.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Den temporära lagen om främjande av sjukpensionärers återgång till arbete trädde i kraft den 1 januari 2010. Lagen avser ett försök som ska locka fler sjukpensionärer att återvända till arbetslivet genom att tillåta att även personer som får rehabiliteringsstöd eller invalidpension enligt arbetspensionslagarna får lämna sin pension vilande. Detta har varit möjligt ända sedan 2002 för dem som får sjukpension i form av full folkpension.

Utskottet välkomnar ändringarna i försökslagen. Genom propositionen höjs taket för de arbetsinkomster som en person får förtjäna vid sidan av sin sjukpension från den 1 mars 2011 till samma nivå som garantipensionen. Samtidigt binds inkomsgrensens belopp till folkpensionsindex. När inkomstgränsen överskrids kan pensionen lämnas vilande och när den underskrids börjar pension åter betalas ut. Pensionstagaren behöver alltså inte vara rädd för att gå miste om pensionen.

Det är viktigt att nya möjligheter att jobba öppnas för partiellt arbetsföra och personer med funktionsnedsättning, menar utskottet. Pensionssystemen och de sociala trygghetssystemen har onekligen en viss betydelse för partiellt arbetsföras intresse att återgå i arbete. Trygghetssystemen får åtminstone inte avskräcka från att börja jobba. Utskottet underströk redan då försökslagen stiftades att ändringarna i de sociala förmånerna inte ensamma räcker till utan att det också behövs andra, särskilt arbetslivsut-

vecklande åtgärder för att ge människor med funktionsnedsättning och delvis arbetsföra bättre möjligheter att jobba (ShUB 23/2009 rd). Men när det kommer till kritan beror sysselsättningen till syvende och sist på om det finns ett behov av partiellt arbetsföra på arbetsmarknaden och om arbetsplatserna har kapacitet att skräddarsy arbeten som lämpar sig för sådana personer.

Försökslagen gäller till utgången av 2013. Då utskottet godkände försökslagen förutsatte det att man under lagens giltighetstid särskilt ger akt på om inkomsttakets ligger rätt. Utskottet ansåg det också viktigt att man på bred front bevakar i vilken utsträckning sjukpensionärer återgår i arbete (ShUB 23/2009 rd).

Social- och hälsovårdsministeriet har helt nyss startat en utredning för att kartlägga hindren för partiellt arbetsföra att återgå i arbete. Utredningspersonen ska senast i mitten av februari lägga förslag till hur det sociala trygghetssystemet kunde ändras och tjänster tillhandahållas för att få fler partiellt arbetsföra att delta i arbetslivet. Försökslagen ger också värdefull information om hur bestämmelserna om vilande pensioner fungerar. Det gäller att gå ut med effektiv upplysning till sjukpensionärerna om att de kan lämna sin pension vilande, menar utskottet.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslaget utan ändringar.

Helsingfors den 30 november 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Inkeri Kerola /cent
vordf. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
medl. Maria Guzenina-Richardson /sd
Arja Karhuvaara /saml
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Håkan Nordman /sv

Päivi Räsänen /kd
Paula Sihto /cent
Seppo Särkiniemi /cent
Satu Taiveaho /sd
Lenita Toivakka /saml
Erkki Virtanen /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.

RESERVATION

Motivering

Genom propositionen höjs taket för de arbetsinkomster som en person får förtjäna vid sidan av sin sjukpension till samma nivå som den garantipension som införs nästa år. Det här är en viktig reform. Men taket skulle på en gång ha höjts till 700 euro. Det motsvarar i stort sett en indexhöjning av den tidigare inkomstgränsen (588,65 euro), om man ursprungligen hade lagstiftat om en sådan. En höjning av taket till 700 euro skulle alltså ge funktionshindrade med grundpension den möjlighet att arbeta som lagstiftaren ursprungligen avsett. I fortsättningen gäller det att se till att inkomsttaket ligger tillräckligt högt. Det bör också utredas hur skattelagstiftningen kunde ändras för att uppmuntra sjukpensionärer att återgå i arbete.

Det är utmärkt att inkomstgränsbeloppet binds till förändringarna i prisnivå. Vi föreslog 2009 i anknytning till propositionen om höjning av inkomsttaket att beloppet skulle indexbindas.

När regeringen tidigare ruckat på inkomstgränsen som ett arbetsincitament har den samtidigt försämrat villkoren för handikappbidrag som betalas under den tid pensionen vilar så att handikappbidrag endast betalas till sådana som får vårdbidrag för pensionstagare när sjukpensionen lämnas vilande. Men det finns en mängd grupper av långtidssjuka som får sjukpension men inte vårdbidrag för pensionstagare, exempelvis personer med lindrig begåvningsmässig funktionsnedsättning eller personer med sjukpension på grund av psykiska problem. Alla som får Folkpensionsanstaltens fulla eller kompletterande sjukpension (i praktiken 1 500 euro/månad) eller vårdbidrag för pensionstagare ska ha rätt till ett incitament i form av handikappbidrag så länge pensionen är vilande.

Pensionen får fortfarande inte lämnas vilande i mer än två år trots att begränsningen tidigare har varit fem år för folkpension. Två års arbete berättar inte hela sanningen om hur till exempel

rehabiliteringsklienterna inom mentalvården orkar i arbetet.

Bostadsbidraget för pensionstagare dras inte in även om en sjukpensionär lämnar sin pension vilande (vilket innebär att pensionsvillkoret inte uppfylls). Däremot skulle många nekas bostadsbidrag för pensionstagare av den anledningen att inkomstgränserna för bostadsbidrag är så låga. Det här är något som undgått utskottet.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslaget enligt betänkandet men 3—5 § med följande ändringar:

Reservationens ändringsförslag

3 §

Inkomstgräns vid invalidpension enligt arbetspensionslagarna

Arbetsinkomsterna för den som får invalidpension enligt arbetspensionslagarna påverkar inte utbetalningen av invalidpensionen, om

1) arbetsinkomsterna för den som får full invalidpension är högst 40 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsoförmågan började eller, om dessa 40 procent av de stabiliserade genomsnittliga inkomsterna är mindre än 700 euro, högst 700 euro i månaden, eller

2) arbetsinkomsterna för den som får delinvalidpension är högst 60 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsoförmågan började eller, om dessa 60 procent av de stabiliserade genomsnittliga inkomsterna är mindre än 700 euro, högst 700 euro i månaden.

4 §

Vilande invalidpension enligt arbetspensionslagarna

Om den som får invalidpension enligt arbetspensionslagarna förvärvsarbetar och arbetsinkomsterna för detta arbete överstiger både den gräns på 700 euro i månaden som avses i 3 § och 60 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsoförmågan började, ska utbetalningen av invalidpensionen efter meddelande från pensionstagaren eller på pensionsanstaltens initiativ avbrytas och pensionen lämnas vilande.

Om det uppskattas att arbetsinkomsterna enligt 1 mom. i ett års tid överstiger både den gräns på 700 euro i månaden som avses i 3 § 1 punkten och 40 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsoförmågan började, ändras full invalidpension till delinva-

lidpension från ingången av den månad som följer på förändringen.

5 §

Inkomstgräns vid sjukpension som beviljas av Folkpensionsanstalten och vilande pension

Utbetalningen av sjukpension enligt folkpensionslagen och garantipension enligt 7 § 1 mom. 2 och 3 punkten samt 2 mom. 2 punkten i lagen om garantipension påverkas inte, om pensionstagarens arbetsinkomster är högst 700 euro i månaden. Om pensionstagaren tjänar mer än 700 euro i månaden, ska utbetalningen av sjukpensionen och garantipensionen efter meddelande från pensionstagaren eller på Folkpensionsanstaltens initiativ avbrytas och pensionen lämnas vilande.

Helsingfors den 30 november 2010

Satu Taiveaho /sd
Maria Guzenina-Richardson /sd
Anneli Kiljunen /sd

Päivi Räsänen /kd
Erkki Virtanen /vänst